

SADJĚM

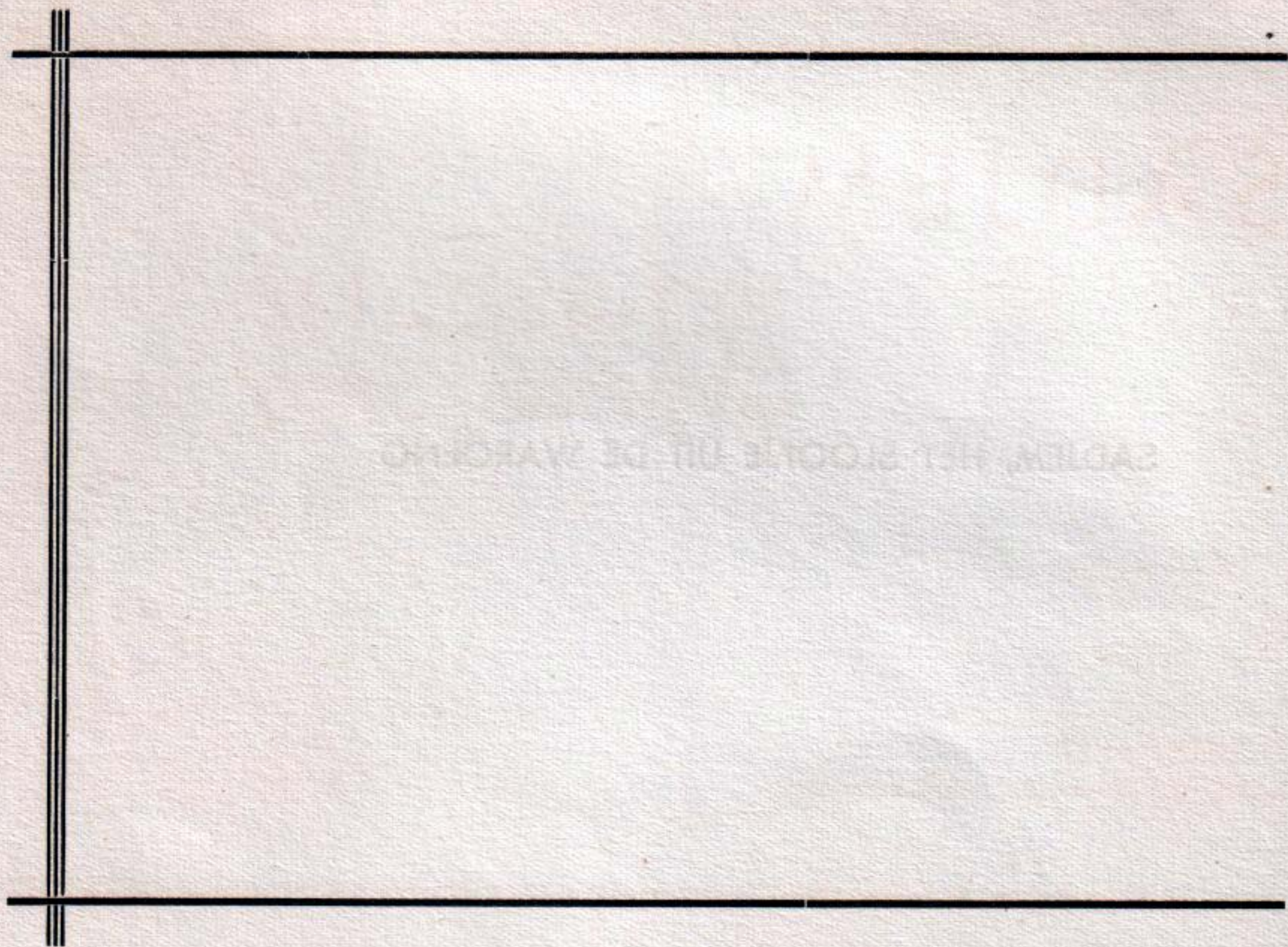
HET SLOOFJE UIT DE WAROENG

DOOR
A. VAN DIJK

ZENDINGSBUREAU - OEGSTGEEST

f 0.25

SADJEM, HET SLOOFJE UIT DE WAROENG

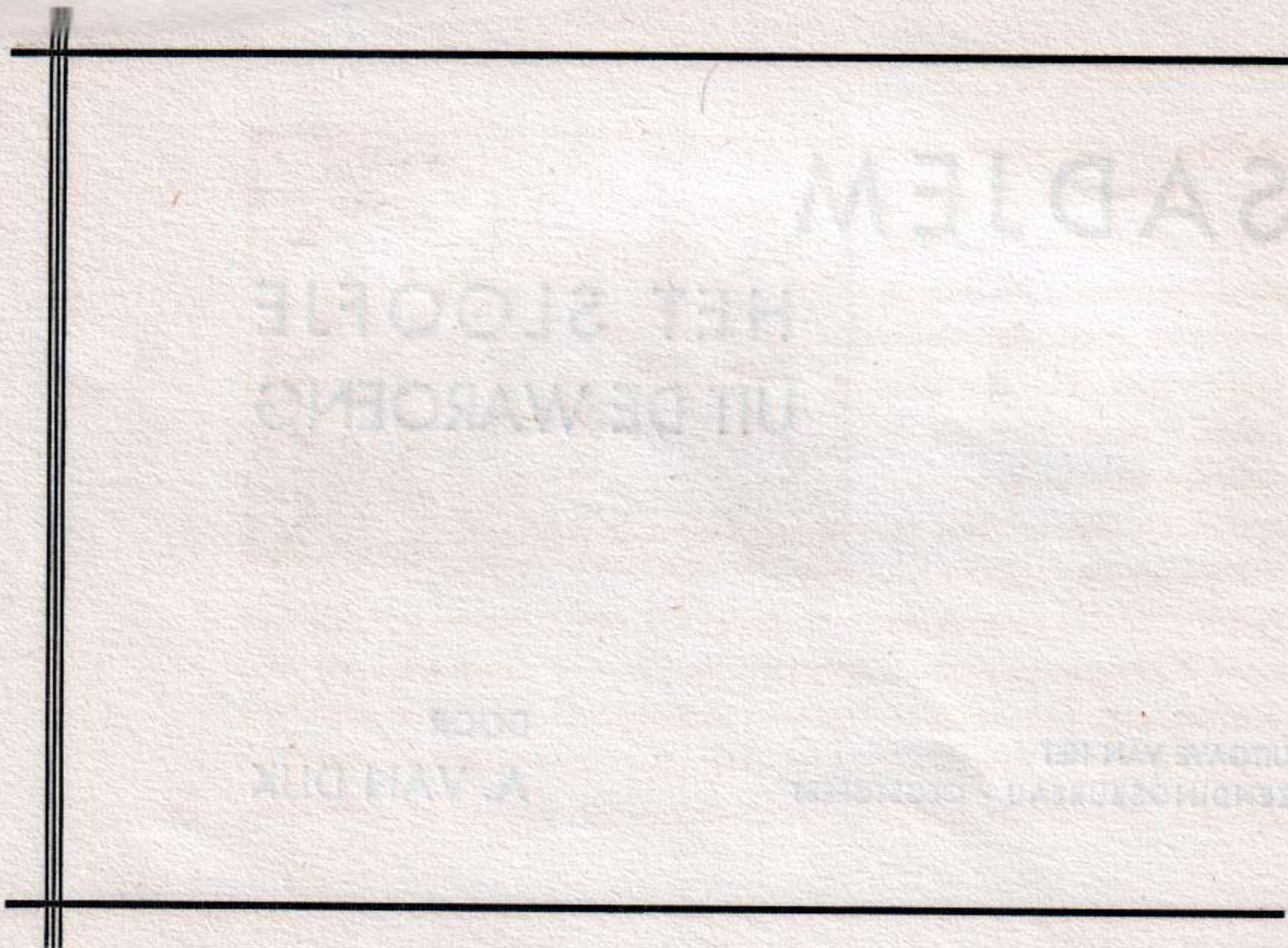

SADJEM

HET SLOOFJE UIT DE WAROENG

UITGAVE VAN HET
ZENDINGSBUREAU - OEGSTGEEST

DOOR
A. VAN DIJK

Midden in een streek zonder enig natuurschoon, rechts en links van den weg niets dan bosch, struiken en wildernis, stond het kleine plankenhuis, dat de zendingeling gekocht had. Bij dit huis hoorde een groot erf, maar ook dat erf was tot een wildernis geworden.

Het grove, stugge gras tierde er welig, het opgeschoten onkruid was tot bosschage geworden, maakten het huis onzichtbaar van den grooten weg. Een vroegere bewoner had de tropische natuur onbelemmerd haar gang laten gaan in het doen opschieten van gras, struik en onkruid, juist met de bedoeling het huis aan het gezicht te onttrekken.

Er gingen geruchten over dit huis. Nu eens noemde men het een spookhuis, dan werd er weer verteld, dat er iemand in gestorven was door hekserij.

De zendeling was dankbaar, dat hij dit huis had kunnen koopen. Hij zag er de hand des Heeren in. Nu was zijn reeds lang begeerde wensch vervuld, want altijd had hij naar het binnenland gewild om te wonen midden onder de menschen. Op de hoofdplaats, waar hij woonde, had hij het gevoeld, de menschen durfden daar niet tot hem komen. Zij durfden dat niet voor de Mohammedaansche kamponghoofden, zij vreesden voor de Mohammedaansche geestelijken. Daarom hielden zij zich op een afstand van den zendeling. De medicijnen, die hij uitreikte, wilden en durfden zij nog wel aannemen, maar dat andere, wat hij te geven had, de boodschap van het Evangelie, weigerden zij. Enkel uit vrees.

6 Op een dag, waarop de goudspreidende zon schitterde en straalde

over den weg, welke zich kronkelde door deze streek langs tuinen, rijstvelden en bosch, vergezelde de zendeling den Regent. Deze hooge Inlandsche bestuursambtenaar had hem gevraagd mede te gaan. Daar op dien zonverlichten weg, rijdende naast den Regent, had de zendeling dezen gevraagd, hoe 't mogelijk was, waar zoovele Inlanders de hulp van den zendeling kwamen inroepen voor hun zieken, nog nimmer een hunner een bijeenkomst op Zondag in zijn woning had willen bezoeken.

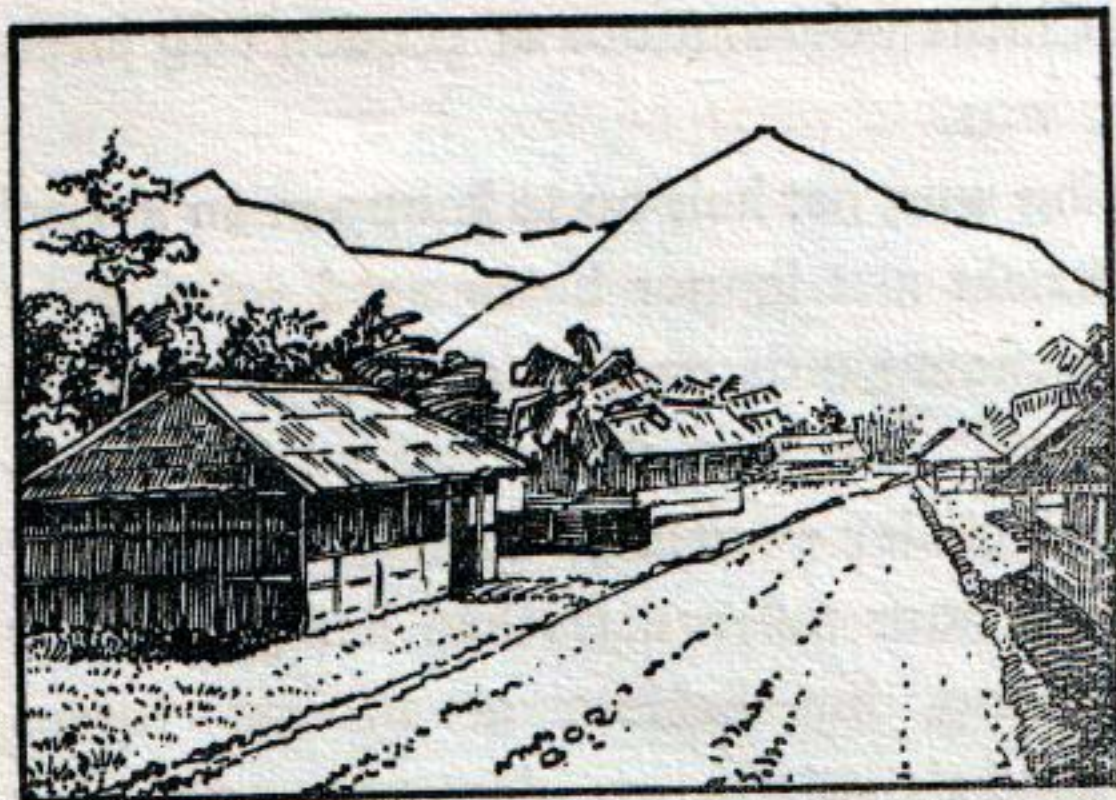
Toen had de Regent de teugels ingehouden, den zendeling met verbazing aangezien en gezegd: „Maar verwacht U dan, dat ooit een Islamiet bij U zal binnenkomen om deel te nemen aan een godsdienst-oefening en een christelijk gebed zal aanhooren? Als U dat verwacht, dan woont U tusschen Europeanen en Inlandsche ambtenaren zoo ongunstig mogelijk”.

De zendeling was blij geweest om dit openhartige woord van den

Regent. Nog meer dan te voren, was het hem duidelijk, dat hij op de hoofdplaats niet wonen moest. Daarom wilde hij van daar weg, zich vestigen in het binnenland en als een groot en heerlijk ideaal zag hij nu de stichting van een christendesa. Het moest een dorp worden waar de christengeworden Inlanders vrij zouden kunnen leven onder hun eigen Christen-desahoofd.

Naar dit ideaal ging zijn ziel uit. Zou hij het ooit kunnen bereiken? Zes jaren woonde hij nu al op de hoofdplaats. De menschen op de hoofdplaats wisten 't wel, dat hij goede medicijnen had. Van alle kanten kwamen ze er om vragen. Hij kon er op uittrekken met zijn medicijntasch, hij werd overal ontvangen. Naar de blijde boodschap, welke hij bracht als hij medicijnen uitreikte, wilden de menschen in hun eigen huis nog wel luisteren. Bij den zendeling komen als hij een samenkomst hield, dat deed er geen een. In al die jaren had hij slechts

8 één vrouw en een meisje kunnen doopen.

„ als een groot en heerlijk ideaal zag hij nu de stichting van een Christen-desa”.

komen, daar in het binnenland een christendesa met eigen bestuur. Zoo trok hij met zijn vrouw en beide kinderen, de gedoopte weduwe en dat meisje naar het plankenhuis in het binnenland. Een tweetal Soendaneesche Christen-jonge-mannen van elders gingen met hem.

En nu? Thans had God hem een weg geopend. Daar was een man tot hem gekomen en had hem gevraagd, of hij dat huis wilde koopen. Hij had het gekocht, omdat hij in dit alles een aanwijzing zag: naar het binnenland.

Opnieuw kwam het ideaal, het scheen hem naderbij te

Dat werd het begin van een Christen-desa. Maar er zouden nog jaren voorbij gaan voor het zoover was.

Het eerste werk na zijn vestiging was, het huis op te knappen en het erf schoon te maken. Nu het uitzicht niet langer belemmerd werd door een wildernis van hoog opgeschoten gras en onkruid, lag de woning niet onaardig tusschen het geboomte met den voorkant naar den grooten weg. Was de omgeving niet geweldig, noch grootsch door natuurschoon, wanneer de zon haar fellen lichtschijn liet gaan over het groen der boomen omhoog, het lichtere groen van varens en struiken omlaag, lichtsprankels wierp op den weg, dan lag over alles toch wel iets van het mooie der tropische natuur. Als dan de zon zoo speelde met hare stralen en de lucht wijd uit lag in gouden glans, plekte minder mooi tusschen het hel belichte groen een oude vervallen bamboe-woning. Ze stond tegenover het

... het was een Waroeng, een inlandsch eethuis.

gelegenheid voor den gaanden en komenden man. Vooral op de marktdagen der verderop gelegen dorpen, was deze waroeng een gewilde pleisterplaats voor de naar de markt trekkende mannen en vrouwen om even te rusten en zich neer te zetten op de zwartgroeze-
lige bamboebank onder het vooruitspringend rieten dak. De mannen, gebogen onder hun vracht van zwaar beladen manden, loopend op hun sukkeldrafje, minderden reeds op eenigen afstand hun gang om bij de waroeng gekomen zich van hun vracht te ontdoen. Dan veegden zij met hun baadje zich het zweet van borst en rug, wuifden ze zich koelte toe met hun ronden bamboehoed. Wat afgekoeld greep hun hand gretig naar den waterschep, gemaakt uit den dop van een cocos-
noot, die hing aan een der stijlen van het huis, om hem te dompelen in de groote aarden pot met water, welke er stond, om hun dorst aan het frissche water te lesschen. Gewoonlijk kochten zij dan voor enkele centen iets van het lekkers, dat in vieze houten kistjes in de waroeng

lag uitgestald. Zij graaiden in de kistjes en zochten daarin naar het grootste stuk Inlandsch gebak. Hun vet geworden vingers wreven zij schoon aan een der stijlen van het huis. Die stijl glom van het vet, glibberig van al de schoon gewreven vingers er aan. Maar de waroengbezoekers schenen niet kieskeurig, 't nog al niet zoo nauw te nemen met de zindelijkheid. Zij schenen er niets van te merken, dat de waroenghoudster aan schoonmaken niet veel deed; er eigenaardige begrippen op na hield van wat reinheid en zindelijkheid was. Nog veel minder schenen zij last te hebben van de benauwende geuren, die er hingen. Geuren van de scherpe lucht der gedroogde visch, vermengd met die van sterk riekende vruchten, op het heetst van den dag nog vermeerderd met dampen, die opstegen uit de vuilnisbelt. Want voor zijn gemak hield de waroenghouder die vuilnishoop zoo dicht mogelijk bij zijn huis. De zendeling ging ook meermalen die waroeng binnen. Hem hinderde de slordigheid en de vuilheid van den waroenghouder en zijn vrouw.

Hoewel de waroeng stond op een erf, behoorende bij den grond, welken de zendeling gekocht had gelijk met het huis, wilde hij dezen menschen toch niet zeggen, dat zij hun eetgelegenheid maar naar elders moesten verplaatsen. Er was nog een andere weg, dien wilde hij eerst gaan. Daarom stapte hij zoo nu en dan de waroeng binnen om te zien of hij met goede woorden en vermaning hen kon bewegen, wat meer den bezem te gebruiken, huis en erf beter schoon te houden; er geen vuilnisbelt op na te houden, maar liever het vuil en den afval te verbranden.

14 't Kon niet anders, dat hij sprekende over onreinheid van huis en lichaam ook sprak over de onreinheid van het hart. Daarvoor was hij zendeling, had hij de menschen te lief, dat hij niet zou spreken over het groote geluk. Zijn liefde tot de menschen deed hem spreken, vermanen, waarschuwen met zachtheid en vriendelijkheid. Doch op deze vermaningen reageerden noch de waroenghouder noch zijn

vrouw, het bleef er even vies en vuil,
in en om het huis.

Zoo dikwijls de zendeling er geweest
was, had in die vuile, ongezellige om-
geving steeds een meisje van 12 à 13
jaar zijn aandacht getrokken. Dit kind
was het sloofje van de waroenghoud-
ster. 't Was hem opgevallen dat, wan-
neer hij de waroeng binnentrad en
naar Soendaneesche beleefdheid ge-
groet werd, dit kind hem met een
vriendelijken blik aanzag. Daar zijn be-
zoek altijd den man en de vrouw be-
trof, kwam het, dat hij zoo nu en dan
slechts een woord tot dit kind sprak.

... zij was het sloofje van de waroeng-
houdster ...

Gewoonlijk bleef het enkel bij een vriendelijk woord of groet. Weldra was hij geheel dit kind vergeten.

Op een morgen zag de zendeling den waroenghouder doende het dak van de waroeng af te breken, de bamboe-omwanding van het huis los te maken.

Zouden zij, zoo overdacht hij, naar mijn raad luisteren, winkel en huis vernieuwen? Wat willen opknappen? Daar lag iets van een opgewekte stemming in zijn vraag aan den waroenghouder: „Ga je de waroeng wat vernieuwen?”

„Maol” (geenszins) zei de man, „'k ga verhuizen”, en ging door met zijn slooperswerk.

De zendeling begreep het. Het opknappen van huis en waroeng was te veel soesah (moeite). Hij, de waroenghouder, scheen het gemakkelijker te vinden alles af te breken en op een andere plaats het oude

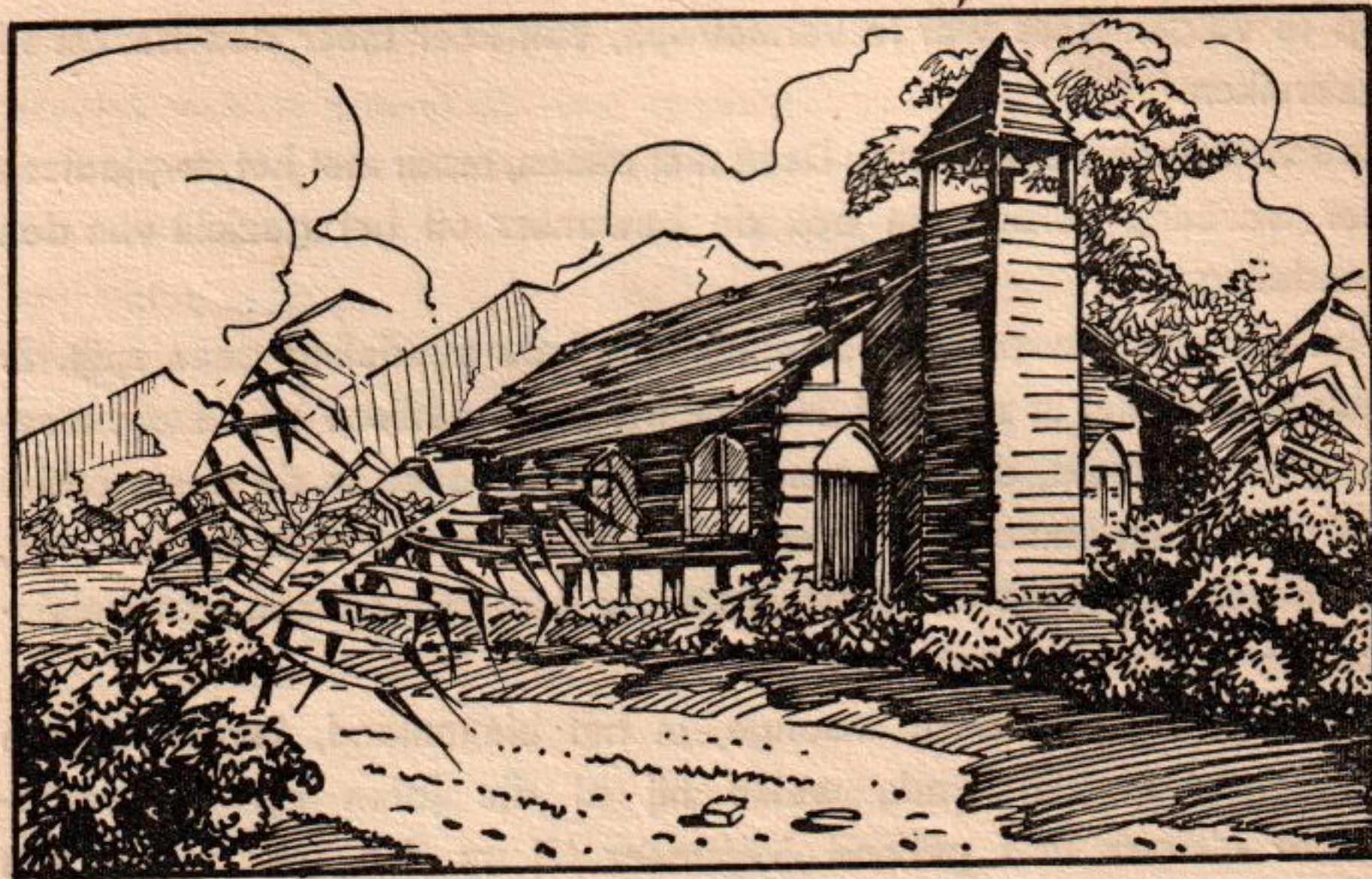
16 boeltje weer neer te zetten, dan de raadgevingen van den zendeling

op te volgen alles wat te vernieuwen, een keer meer den bezem te gebruiken.

Zoo verdween de waroeng. Deze niet alleen, maar met het verplaatsen der waroeng verdwenen ook de bewoners uit het gezicht van den zendeling.

Van zijn gaan naar het binnenland had de zendeling geen spijt. Er was verheuging in zijn hart. Had hij het goed gezien? Werd zijn meening bewaarheid, dat een zendeling moest wonen in de desa, onder het volk in het binnenland? Ver van de hoofdplaats, waar Europeanen, Inlandsche hoofden en geestelijken der Mohammedanen een belemmering waren voor het werk.

Nu hij hier in de desa woonde, in het binnenland, kende hij een blijdschap in zijn werk, welke hij al die jaren op de hoofdplaats nimmer had gekend. Wanneer hij nu des Zondagsmorgens samenkomst hield, telde hij gewoonlijk een dertig hoorders. Wat

18

. . besloot hij een kerk te bouwen.

een weelde. Ook kon hij weldra de eerstelingen doopen. Aangegrepen door dien zegen, welken zijn God hem schonk, besloot hij een kerk te bouwen. En hij deed het, bouwde haar in het geloof, eigenlijk te groot voor den kleinen kring van Christenen, die zich rondom hem verzameld had, maar dat het geloof nooit te veel kon verwachten, dat wist hij. Daarom ging hij voort met zijn arbeid, zag langzaam aan den kring van Soendaneesche Christus-belijders groeien. Er waren nu bijna vijf jaren voorbij gegaan. 't Was Zondagmorgen. Hij had weer het Evangelie verkondigd, maar dezen morgen met bijzondere opgewektheid. Had die vreemdelinge, die jonge Soendaneesche, die onder de hoorders gezeten had dien morgen hem geïnspireerd om den rijkdom der liefde Gods in Christus voor zondaren te verkondigen met al zijn zielekracht?

Na de samenkomst, zittende op de voorgaanderij van zijn woning met enkele zijner Christenen, deed hij de vraag: „Wie was toch die vreem-

20

... was deze jonge vrouw het
sloofje uit de waroeng? ...

delinge, die in de Kerk was?" Een der Christenen gaf dadelijk het antwoord. „Wel, dat is Sadjem! Herinnert mijnheer zich dan niet meer dat meisje uit die waroeng?" Uit die waroeng, welke hier vroeger tegenover stond! Ja, nu herinnerde hij zich weer dat meisje uit die waroeng. Maar toch zou hij in deze jonge Soendaneesche vrouw niet meer het sloofje, het armelijk gekleede kind van weleer herkend hebben. Was deze jonge vrouw het vroegere sloofje uit de waroeng?

't Was Sadjem, de wees, die op dien Zondagmorgen gezeten had onder den klank van het Evangelie.

Sadjem had reeds vroeg haar ouders verloren. Eerst haar vader, later haar moeder. Op den begrafenisdag van haar moeder waren haar zusters en broers gekomen. Zij hadden alles, wat er nog in het armoe-dige bamboehutje, dat ze met haar moeder had bewoond, te vinden was, bijeengepakt, aan Sadjem slechts het weinigje kleeren gelaten, dat zij bezat. Een enkel baadje en een paar oude saroengs. Zij hadden het hutje gesloten en Sadjem meegenomen. Was Sadjem een paar jaren ouder geweest, zij zouden haar hebben uitgehuwelijkt, nog een voordeeltje er aan gehad hebben. Wat moesten zij nu met haar doen? Daar geen van de zusters en broers haar wilde hebben, vonden zij het een oplossing haar aan den waroenghouder en zijn vrouw af te staan.

Daarheen werd ze gebracht en zoo deed zij, met het beetje kleeren tot een bundeltje saamgepakt onder den arm, haar intrek in de waroeng.

's Morgens vroeg, als de morgennevel nog hing, de dauw nog op het gras lag en het kil was, zat de kleine Sadjem half naakt voor het pas aangemaakte vuurtje. De kipas, het kleine bamboe waaiertje had zij in de hand, zij zwaaide het heen en weer om het vuurtje aan te wakkeren. Als het hout nat was, had zij er veel moeite mee het aan 't branden te krijgen. Dan duurde het lang voor het water heet was, dat in het keteltje te vuur stond, was de thee niet tijdig genoeg klaar, kreeg zij een grauw en een snauw. Heel den dag sjouwde en zwoegde zij; vuur aanmaken, hout sprokkelen, water putten, 't erf vegen, en allerhande werk meer. Altijd drentelde zij met haar half naakt bovenlichaam in of rond de waroeng, bezig met allerlei. Soms was zij des avonds zóó moe, dat zij, als zij zich neerlegde op de voorgaanderij, dadelijk sliep. Zoo verdiende zij haar sober maal bij de bewoners der waroeng. En in het hart van dit kleine bruine wezentje klaagde de kinderlijke smart om het verloren geluk in het armoedig bamboehutje

..... 't Was de stem van den Zendeling

met moeder. Zij was nu als een arm, vuil bedelkind weggedreven van huis om een hap eten, voortgedreven de wereld in.

Eens, zij was toen al wat ouder geworden, had zij ter zijde van de waroeng stil gestaan, geleund tegen den bamboe wand. Zij luisterde naar wat in de waroeng gesproken werd. Heel voorzichtig sloop zij een eindje vooruit om nog beter te kunnen hooren, wat er gesproken werd. 't Was de stem van den zendeling, die daar binnen in de waroeng gehoord werd. Sadjem hoorde, hoe hij den waroenghouder en zijn vrouw vermaande om zindelijk en rein te zijn in huis, en hen wees op reinheid ook van hart en leven. Zoo vaak de zendeling de waroeng binnenging en het werd opgemerkt door Sadjem, dan stelde zij zich verdekt op terzij van het huis en luisterde. Neen, wat de zendeling zei was niet voor haar, niet voor Sadjem, het was bestemd voor den waroenghouder en zijn vrouw. Toch scheen het, dat onder het zaad, dat hij strooide, een enkele korrel bestemd was voor dat kind, dat

onopgemerkt verlangde naar een kruimke, dat terzij zou vallen. Het hart van de kleine Sadjem was als een toebereide akker, wachtend op het zaad, om dat in zich te bergen en nog later de vrucht van dat zaad te dragen.

In de waroeng werd veel over den zendeling gesproken. Wanneer in den laten namiddag eenige mannen uit de omliggende gehuchten saam kwamen in de waroeng om wat te praten, sirih te kauwen of te rooken, kwam het gesprek meermalen op den zendeling, op zijn doen en laten, zijn hulp aan zieken. Ook nu zaten er enkele mannen en als een nieuwtje werd verteld, dat 's avonds aan kinderen in de zendeling-woning leesles gegeven werd. Sadjem als gewoonlijk in de omgeving van de waroeng, hoorde ook dit gesprek over die leeslessen. Zij verlangde die leeslessen mee te maken en graag zou ze er meer van hooren. Maar ze durfde niets vragen, ze miste den moed, het was immers geen gewoonte, dat kinderen zich mengden in het ge-

sprek van ouderen; en een meisje heelemaal niet. Was zij daarbij niet het sloofje, die al blij mocht zijn een onderdak en eten te hebben? Anders, ja dan zou zij vragen of zij ook naar die leesles mocht gaan. Ze verlangde er naar, maar hoe zou zij 't bereiken? Omdat haar verlangen zoo groot was, kon het niet verborgen blijven en zoo kwamen de waroenghouder en zijn vrouw er achter wat Sadjem wilde. Ze vonden het een groote dwaasheid, 't was niet noodig dat zij leerde lezen. Zij vertelden het aan Sadjem's zusters en broers. 't Duurde niet lang of zij kwamen naar de waroeng om haar te onderhouden, een geducht standje te geven en haar te verbieden naar het huis van den zendeling te gaan. Gegriefd in haar jonge ziel, had ze daartoe gedwongen haar zusters en broers gezegd: „Soemoehoen, moal” ('k zal het niet doen).

26 Een tijd daarna, op een avond, de maan was nog onzichtbaar, zat Sadjem, verscholen terzijde van de waroeng. Het anders naakte

bovenlijf was nu gedekt door het eenige baadje dat ze bezat. Het haar, dat bij haar werk meestal verward en verwilderd was, was nu netjes glad gestreken, met klapperolie gesmeerd en hing met een kleine

wrong laag in haar nek. Haar hart klopte. Zou haar plan gelukken? Zij wilde de samenkomst der Christenen gaan bijwonen in het huis van den zendeling. In haar schuilplaats wachtte ze het oogenblik af om heen te kunnen sluipen in het donker langs het lage hout. 't Oogenblik was gekomen dat zij het zou wagen. Zij kon van uit haar schuilplaats zien, hoe in het licht, dat straalde

. . . ze besloot te gaan, met een kloppend hart . . .

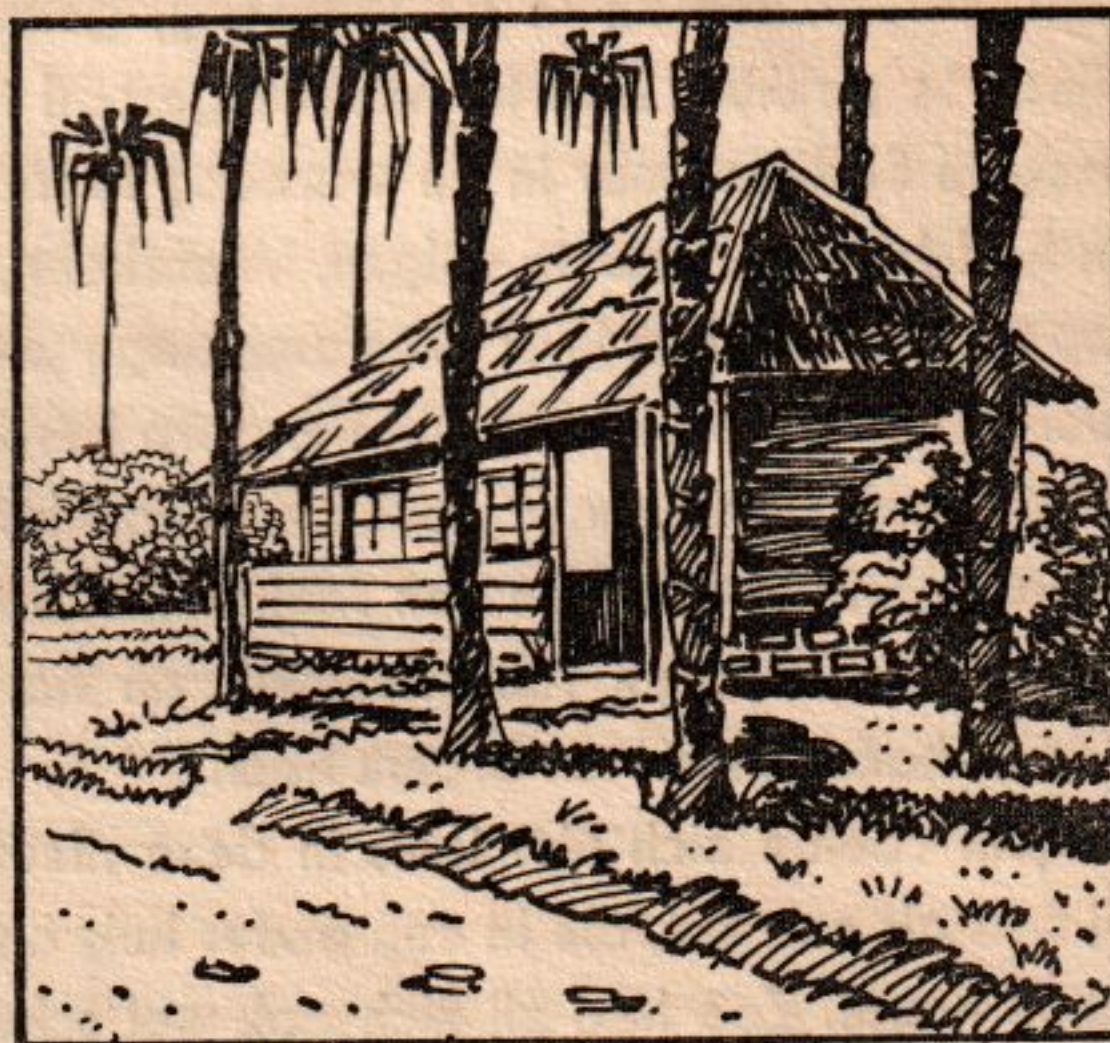
van uit de zendeling-woning reeds enkelen binnengingen. Zij besloot te gaan; met een kloppend hart, schoof zij, gebukt gaande langs de wanden van het huis. Zij wou net van het erf sluipen, toen de stem van den waroenghouder riep: „Is daar iemand?” Zag hij daar niet iets schuiven langs het lage hout. Sadjem zei niets, zij wilde nog wegduiken, maar voelde zich verraden. De waroenghouder was naar buiten gekomen, had haar ontdekt. „Waar wil je heen?” vroeg hij, en dadelijk daarop „naar binnen!” Zij liep hard weg naar het plekje, waar zij gewoonlijk 's avonds het moede lichaam strekte voor den slaap. Zij hurkte neer, zat ineengedoken, haar hoofd naar omlaag. Tranen liepen over haar wangen, en andermaal was er droefheid in het hart van Sadjem.

Als haar zusters en broers hoorden van haar poging om stil de bijeenkomst der Christenen te bezoeken, werden zij boos. Een boosheid, welke leidde tot een daad. Zij zouden dat haar wel afleeren. Ander-

maal verschenen zij in de waroeng, gelastten Sadjem haar kleeren bijeen te pakken. Zich tot vertrek gereed te maken. Het hielp niet al smeekte Sadjem haar in de waroeng te laten. Zij moest weg van hier en had hen nu maar te volgen. Waarheen, dat wist zij niet. Zwijgend liep zij tusschen hen in. 't Was een lange weg, dien zij gaan moest, het duurde een paar uur voor zij het dorp bereikte, waarheen zij gevoerd werd. Eindelijk waren zij gekomen aan het dorp en werd zij ondergebracht in het huis van een Mohammedaansch desa-geestelijke. Aan zijn zorgen werd zij toevertrouwd, en na de noodige vermaningen gingen haar zusters en broers heen.

Sadjem voelde zich niet thuis in deze nieuwe en vreemde omgeving. Zij was als een kat, die in een ander huis ondergebracht, zich het liefst schuil houdt. Zoo had zij zich ook wel schuil willen houden. Zij wilde wel wegkruipen als er maar iets was geweest om in weg te kruipen. Droef zat zij ter neer in het kleine kamertje haar als verblijfplaats

gewezen. Wanneer zij op de bamboe-rustbank zat, kon zij door het kleine venster zien, waar houten spijlen voor waren. Dat glaslooze venster gaf uitzicht op het erf. Er was niet veel te zien, het eenige, dat er te zien was, waren de vruchtboomen, welke het erf omringden. Haar werd gezegd, dat zij bij dag zich vrij mocht bewegen, maar zij voelde zich in 't geheel niet vrij.

. . . . het huis van een Moh. dorpsgeestelijke.

Integendeel, zij voelde het, dat zij bespied werd, dat haar gangen, haar doen werd nagegaan en al geschiedde het ongemerkt, zij was niet vrij als in de waroeng. Er werd goed voor haar gezorgd, maar noch de goede zorgen, noch de meerdere weelde in het huis van den Mohammedaanschen geestelijke konden haar het verlangen naar de oude plek, naar de waroeng, ontnemen. De mooie matten op den grond, de kunstig geweven doeken langs den wand, de twee groote schommelstoelen, terzij van de ronde tafel in de binnengalerij, het had alles geen bekoring voor haar. De waroeng, waarin zij sloofde van vroeg tot laat, het sobere maal, dat ze er genoot, dat alles was haar liever. Zij bleef verlangen om terug te kunnen keeren naar die oude omgeving en diep, heel diep, verborgen in haar ziel lag nog steeds de begeerte naar de samenkomst van de Christenen. Zoo gingen de eerste dagen en weken voorbij met droefheid en verlangen. Langzaam begon zij zich in haar lot te schikken. Na die eerste weken

vertoefde zij het meest in de dapoe (keuken) bij de koki. Die koki was Ema Oenah, een oude vrouw, tot wie zij zich voelde aangetrokken. Ema Oenah was een arme kampongvrouw, die al jaren lang weduwe was. Omdat zij nergens een thuis had, was zij door de vrouw van den geestelijke in huis opgenomen. Zij kon dan werk doen als koki. Ema Oenah moest al heel oud zijn, zij had een ingevallen mond, haar bruine gezicht zat vol diepe rimpels, maar was mooi omkranst door grijs haar. Zij was vriendelijk, had een medelijdend hart en dat medelijden toonde zij Sadjem en daarom zorgde zij als een moeder voor haar. Het liefst was Sadjem dan ook bij Ema Oenah in de keuken. Zij vond het prettig haar te helpen bij het klaar maken van het eten. Onder het bereiden van het eten luisterde zij graag naar de verhalen van Ema Oenah, vooral wanneer zij vertelde van haar eigen leven. De oude vrouw kende ook goed de adat (gewoonten) der ouden, zij leerde Sadjem die ook kennen. Zoo zat op een morgen Sadjem geleund

tegen den deurpost van den ingang der keuken, toen op dat oogenblik Ema Oenah aankwam, die haar ziende zitten, toeriep: „Sadjem, wees voorzichtig, je moet daar niet zitten, dat is pamali (verboden), dat brengt niets dan onheil.” Haastig sprong Sadjem op, wat Ema Oenah zei moest waar zijn, zij kende immers al de geboden en verboden der ouden. Wanneer de oude Ema Oenah in de keuken doende was, waar de rook van het houtvuur rondkringelde om een uitweg te zoeken door de dakopening, en zij bezig was roode pepers fijn te wrijven, dan kon zij Sadjem met allerlei dingen van het Soendaneesche vrouwenleven op de hoogte brengen. Zoo ontstond er een goede verstandhouding tusschen die twee. Onbewust was er een hechte vriendschap gesloten. Jammer voor Sadjem, dat haar door de vrouw des huizes gezegd werd, dat zij voortaan niet meer den geheelen dag in de keuken zijn mocht. Er was voor haar nog wel ander werk te doen dan den heelen dag in de keuken te zijn. Zij moest leeren, want zij

... kreeg zij les in het lezen van den Koran.

was nog erg dom in den Islamitischen godsdienst, zei de geestelijke. Het zou goed voor haar zijn, indien zij den Koran leerde lezen. Sadjem zou nu iedereen middag les in het Koran-lezen krijgen. Het werd haar niet gezegd, dat dit de bedoeling geweest was van haar familie, dat zij haar juist daarom hadden gebracht in het huis van den Mohammedaanschen geestelijke.

Eigenlijk vonden haar broers en zusters het niet noodig, dat zij leerde Koran-lezen, maar zij meenden, dat het lezen van den Koran haar zou genezen van haar dwaze neiging tot den godsdienst van die onreine Hollanders. Het kon niet anders, het Koran-lezen zou heilzaam werken.

Voortaan zat Sadjem iederen namiddag op de voorgaanderij achter het lage lezenaartje, waarop de Koran voor haar lag.

Werktuigelijk zei zij de Arabische klanken na, welke de geestelijke haar voor zei. Als de les geëindigd was, mocht zij niet meer naar buiten, doch naar haar kamertje. Meestal kwam dan de vrouw van den geestelijke bij haar zitten. Die vertelde haar dan allerlei verhalen uit den Mohammedaanschen godsdienst. Het werd alles gedaan met de bedoeling haar jeugdig hart te zuiveren van de besmetting. Het zou zeker helpen, zoo dachten zij, Sadjem haar oude omgeving te doen vergeten.

Alles had op Sadjem's ziel een tegenovergestelde werking. De zinlooze oefening van het dreun-zangerig lezen van de Arabische Koran-taal miste het beoogde doel. Zij vond het vreeselijk, zij haatte dat Koran-lezen.

Op een middag was Sadjem nergens te vinden. Zij was niet bij Ema Oenah in de keuken. Zij was ook in het dorp niet te vinden. Zij was stilletjes weggelopen naar het oude dorp, naar de oude omgeving. Zij was naar de waroenghoudster gegaan. Bij haar hoopte zij steun te vinden en verlangde er te blijven. Maar het gaf niet, hoe zij ook smeekte te mogen blijven.

Spoedig was zij door haar familie gevonden en werd zij met geweld teruggebracht naar het huis van den Mohammedaanschen geestelijke. Hoewel zij van dat oogenblik af strenger werd bewaakt, zag zij toch nog eenige malen kans om weg te loopen, maar werd zij evenzoo vele malen weer teruggebracht. Toch begon dit spelletje van weg-

lopen en weer terughalen de broers en zusters van Sadjem te vervelen. Er scheen met Sadjem niets aan te vangen, noch met zachtheid, noch met gestrengheid. En al het godsdienstig onderwijs gaf ook niets. Zij vonden haar heel dwaas, want zij hadden het zoo goed met haar bedoeld.

„Sadjem", zoo zeiden zij tegen haar, „je bent heel dwaas en ondankbaar, want wat doen wij niet voor je. Wij laten je leeren, je hebt het goed in het huis van den geestelijke. Maar niets wil je. Dom ben je en eigenzinnig."

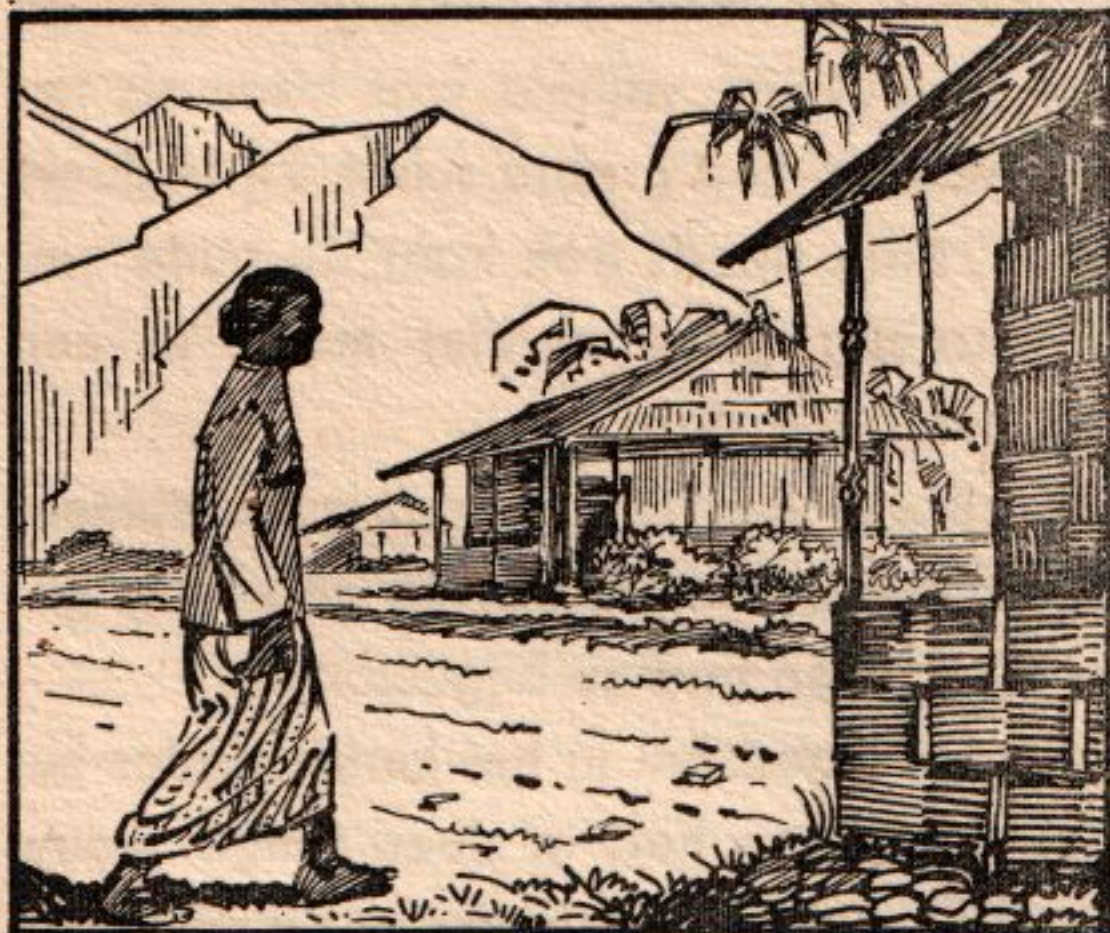
Sadjem scheen niet te willen luisteren en niets te begrijpen van de goede bedoelingen van haar familie.

„Zie je wel", zei een der broers, „dat met die dwaze Sadjem toch niets is te beginnen. Daarom heb ik een ander middel. Laten wij haar uithuwelijken, zij heeft er nu den leeftijd voor, en dan zijn wij meteen voor goed van haar af. Kost het ons niet langer geld." De overige

familie stemde er mede in. Dat zou een mooie oplossing zijn. Wanneer zij een man had, dan zou de trek naar haar vroegere woonplaats en dat verlangen naar den godsdienst der Christenen wel verdwijnen.

Er werd nu naar een man voor haar gezocht en ook weldra gevonden. Of Sadjem er mee instemde, werd niet gevraagd, of het met, dan tegen haar zin ging, werd geen rekening gehouden. Zij werd in den echt verbonden. Sadjem berustte er in, immers het huwelijk bevrijdde haar tenminste uit het huis van den Mohammedaanschen geestelijke, verlostte haar van het hatelijke Koran-lezen, maakte haar vrij van de bemoeiingen van haar familie.

Sadjem kon evenwel den man, dien zij haar hadden opgedrongen, niet liefhebben. Dat bemerkte die man zelf ook en begreep de list der familie van zijn jonge vrouw. Hij was dan ook spoedig er voor te vinden aan het verzoek van zijn jonge vrouw te voldoen, haar weg te

. . . . in een woning van Christenen vond zij een
onderdak

zenden en door het geven van een scheidbrief, haar de vrijheid te hergeven. Nu was Sadjem vrij. Geheel vrij. Ze kon nu gaan waarheen zij wilde. Haar broers en zusters trokken zich nu niets meer van haar aan. Zij hadden geen verantwoording meer voor haar. Zij was immers getrouwd geweest, ze was nu zelfstandig, vonden haar nu oud genoeg om de gevolgen van haar dwaasheid te dragen.

En die dwaasheid durfde ze dragen. Al bezat ze niets, geen geld en goed, 't deerde haar niet. Het gevoel van vrijheid was haar als het bezit van een rijkdom, van een weelde. Een groote schat. Zij bedacht zich niet lang waarheen te gaan. Nog steeds trok haar de oude omgeving. Maar naar de oude waroeng ging ze niet meer, in een woning van christenen vond zij een onderdak.

Den eersten Zondag van haar vrijheid was zij reeds naar de samenkomst der Christenen gegaan. Eindelijk vervuld wat zij zoo lang gewild had. Een samenkomst der Christenen had ze bijgewoond.

Zoo had Sadjem dien Zondagmorgen gezeten in het kerkje onder het geklank van het Evangelie. De zendeling had in deze jonge vrouw niet meer herkend de arme wees van weleer, het sloofje uit de waroeng. Nog minder vermoedde de zendeling, dat hij haar spoedig nader zou leeren kennen.

deling ingeroepen. Er was in het dorp een vrouw door een vergiftige slang gebeten. Dadelijk ging hij er op uit met zijn medicijntasch om hulp te bieden. De vrouw, voor wie zijn hulp was ingeroepen vond hij in een woning van een der christenen. Niet minder verwonderd was de zendeling, toen hij in de door de slang gebeten vrouw, Sadjem herkende.

Slechts enkele uren nadat Sadjem op dien Zondagmorgen voor het eerst de bijeenkomst der Christenen had bezocht, werd zij door een vergiftige slang gebeten.

Daar lag nu Sadjem, geheel buiten kennis. Er stonden velen rondom haar, waaronder ook twee van haar zusters met hare mannen.

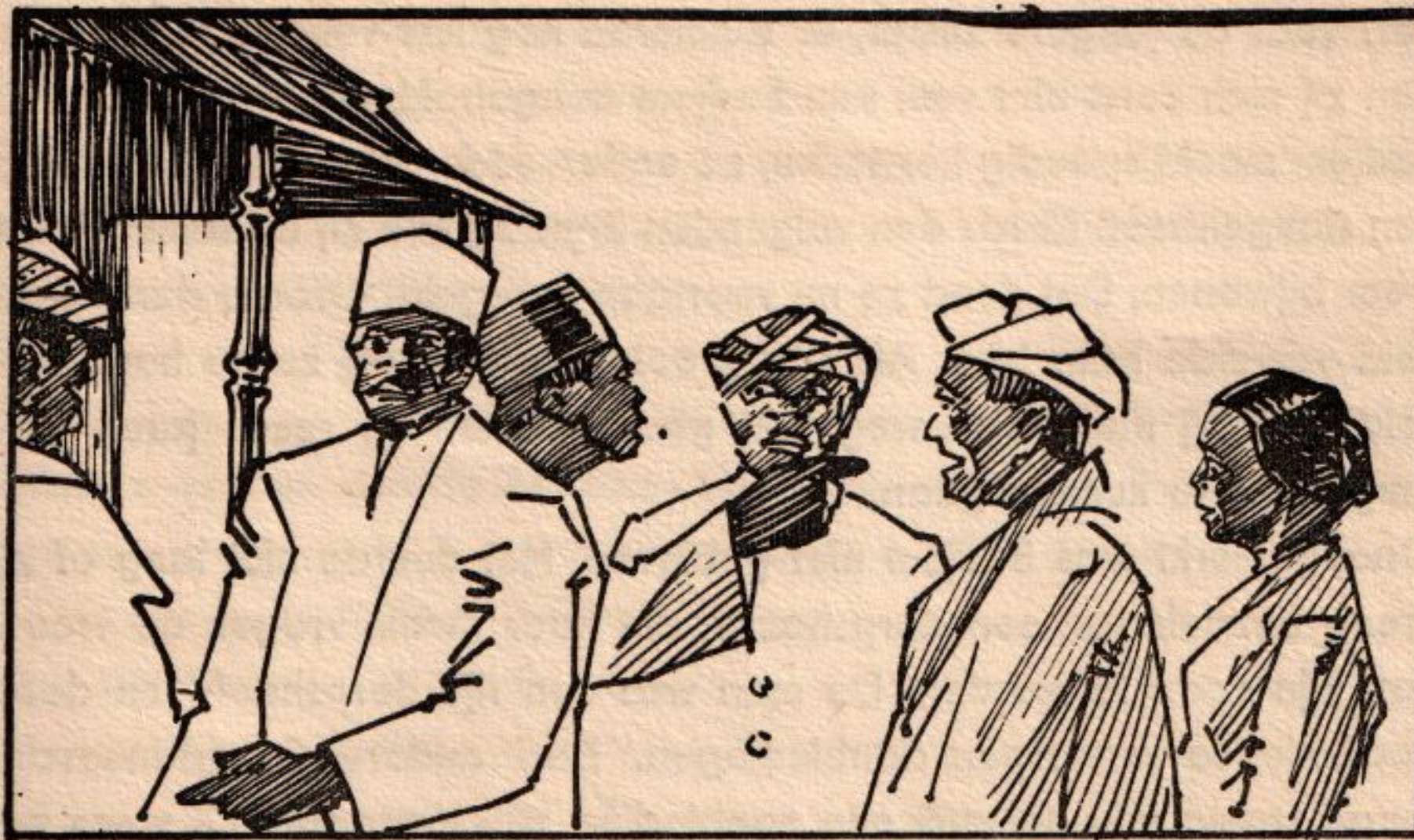
De zendeling onderzocht de plek van den beet, nabij de teenen van den rechtervoet vertoonden zich sporen van den slangenbeet.

Voor de woning stonden veel menschen. „Dat was nu de wraak van Allah" (God), zoo mompelden de Islamieten, die voor het huis ston-

den. Dat had ze nu van haar bezoek aan de kerk der Christenen. Allah had haar toch wel kunnen vinden, al was ze in 't huis van een Christen. Ze moest nu boeten voor haar zondige daad. Het bleef geen gemompel, duidelijk kon ieder het nu hooren, „het was de wraak van Allah”.

De zendeling hoorde het ook, hij wist het wel, dat er onder degenen, die er stonden, waren, die er zoo over dachten. Daar was een gebed in het hart des zendelings om de hulp des Heeren. De oogen van alle aanwezigen zagen naar de handelingen van den zendeling. Ze zagen het, hoe hij de plaats, waar de slangenbeet zich vertoonde, open maakte en hoe hij het vergiftigde bloed er uitdrukte.

De geboden hulp werd gezegend en God hoorde het gebed. Sadjem kreeg het bewustzijn weer, ze opende haar oogen. Dat terugkeeren tot het bewustzijn bracht in de oogen van Sadjems zusters de tranen te voorschijn. Er scheen nog een greintje medelijden te zijn in hun

..... het was de wraak van Allah

hart voor de jongere zuster, er sluimerde nog iets van liefde, al hadden zij zich eerst niet veel van Sadjem aangetrokken.

Sadjem mocht spoedig herstellen, ze ondervond verder geen letsel van den slangenbeet. Reeds den volgenden Zondag kon zij de samenkomst weer bijwonen. Dat deed ze nu voortaan geregeld. Groote dankbaarheid vervulde haar hart. Als een grooten zegen zag ze nu haar vrijheid. Dat zij thans den weg kon gaan, welken ze reeds jaren verlangd had te kunnen gaan.

Onopgemerkt was Sadjem niet gebleven. Het duurde niet lang of zij kreeg bezoek van een dorpshoofd, die haar kwam vragen de vrouw van zijn zoon te worden. De man was een rijk dorpshoofd en deed haar niet te verwerpen aanbiedingen. Elke andere Soendaneesche jonge vrouw zou op zulk een aanbieding zijn ingegaan. Zij wees het verzoek af; ze wilde geen Islamiet tot man hebben. Zelfs niet al zou zij het nog zoo goed krijgen in de Inlandsche Maatschappij.

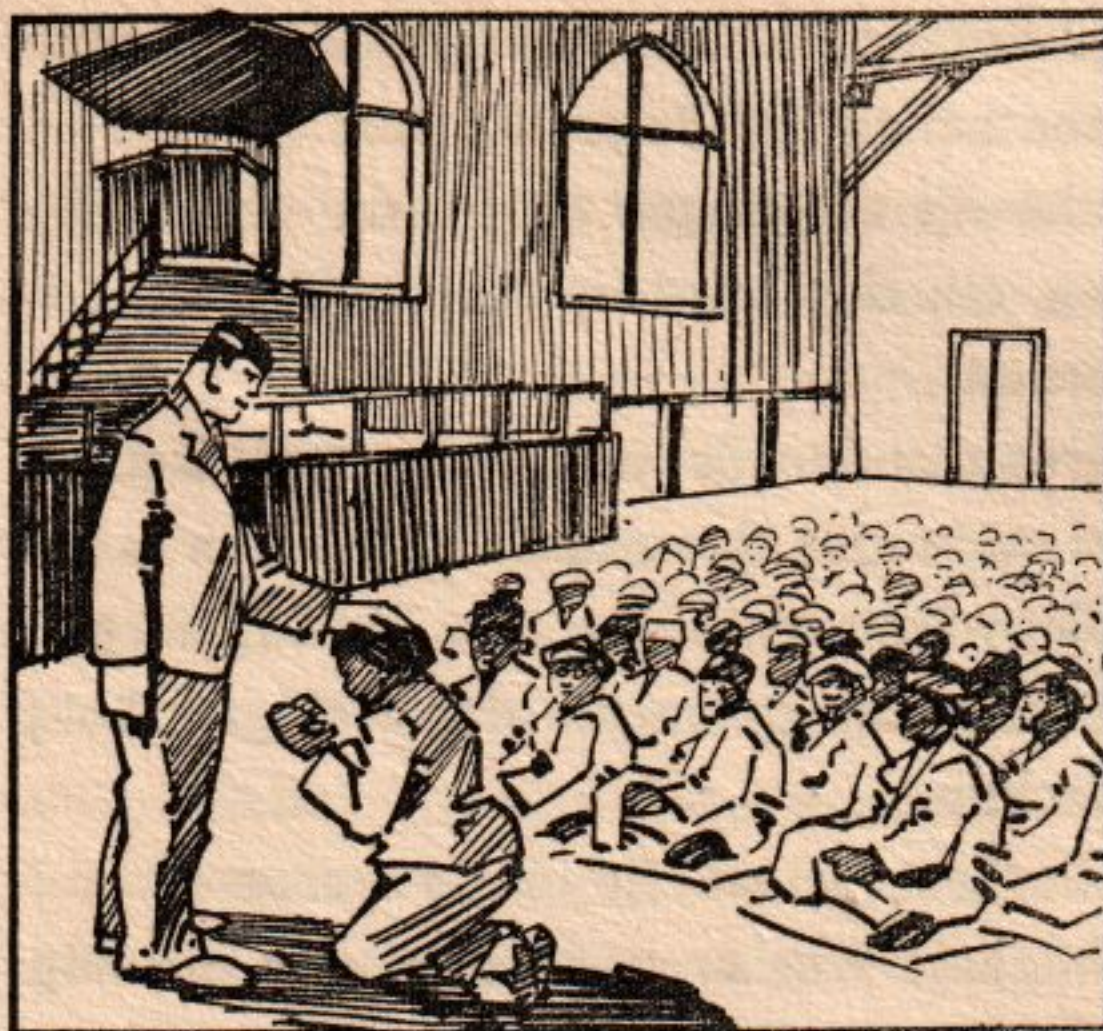
Anders werd het, toen een tijd daarna, Kastar, een Christen-jongeman haar vroeg tot zijn vrouw. Toen zei zij „ja” tegen Kastar.

Maar Sadjem wilde eerst onderwijs ontvangen en in de Christelijke gemeente worden opgenomen, om dan later op Christelijke wijze in het huwelijk verbonden te worden.

Zoo gebeurde het ook. Ze kreeg onderwijs van den zendeling. Ze leerde ijverig en toonde groot verlangen den naam des Heeren te belijden te midden van de Zendings-Gemeente. Op den Zondagmorgen, waarop ze geknield in het midden der gemeente den Heiligen Doop ontving, was er dank en blijdschap.

Zoo was ze dan nu Christin, Sadjem, het sloofje uit de waroeng.

Eenige dagen na deze plechtigheid was er andermaal een plechtigheid in het zendingskerkje. Weer was Sadjem het middelpunt dezer plechtigheid. Ze werd door den zendeling in het huwelijk verbonden aan Kastar.

... in het midden der gemeente ontving zij den Heiligen
Doop ...

Bij het voltrekken van dit huwelijk, was deze jonge vrouw, zooals zij daar zat voor den zendeling hem een bewijs voor de trouw van zijn God. Na een vijfjarige zwerftocht was deze jonge vrouw toegebracht tot den Heiland van zondaren. Bij de huwelijksplechtigheid in de kerk waren ook de familieleden van Sadjem tegenwoordig. In het dorp stond een gloednieuw Inlandsch wo-

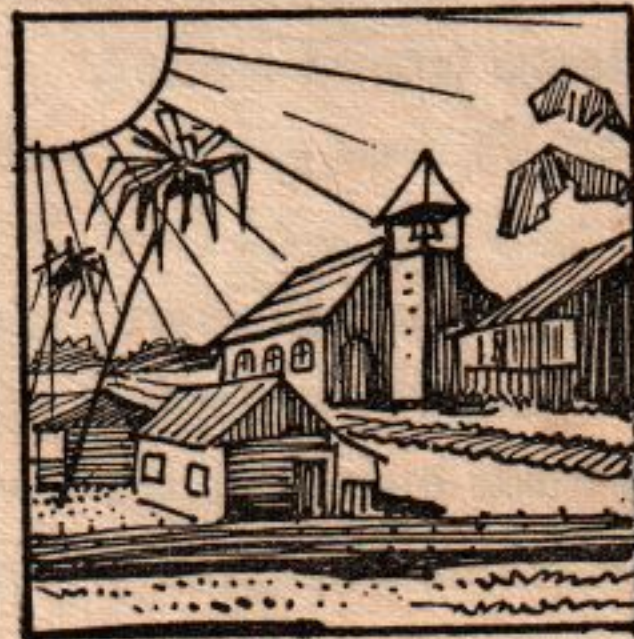
ninkje. Niet groot, maar wel netjes. Het is 't nieuwe huisje waar Kastar en Sadjem wonen. Zij vormen een jong Christengezin, waar de zegen van het Evangelie, welke ook de beloften voor dezen tijd heeft, merkbaar is.

Dit jonge Christengezin was de trots van den zendeling. Het was weer een stapje nader in de richting naar het ideaal van den zendeling, vorming van een Christendorp. En de zendeling, wanneer hij alles overdacht kwam hij weer tot de verootmoedigende, maar ook bemoedigende waarheid: „De Heere wrocht mede”.

Wie opende het hart van dit meisje, deze wees, het sloofje, van wie niemand eenige notitie nam? Het was God. Wie had haar acht doen geven op het Woord, dat gesproken werd; wie had in haar vijf jaar lang bewaard die neiging en dat verlangen naar den godsdienst der Christenen? Wie had in haar beveiligd, die zwakke sprank van beter leven tegen de norsche en ruwe bejegening van familie? Telkens God. 47

Hij had in haar bewaard die neiging en dat verlangen, haar getrokken met de koorden van Zijn liefde.

En hoe was nu de familie van Sadjem? Toen zij zag, dat Sadjem, ondanks haar Christen-zijn, een Soendaneesche bleef, in de woning van haar zuster geluk en vrede heerschte, toonde zelfs de weleer zoo vijandige familie toenadering. Met de Christenen, die zij voorheen ontweken, verkeerden zij nu dagelijks. Als God werkt, wie zal het keeren?

N.V. VAN DE RHEE'S
DRUKKERIJ - R'DAM